

Az irgalmasság tettei 1. Éhező-etetés Példabeszédek 22,9

*2021 év igéje: Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas (Lk 6,36).
Új sorozatban hallunk az irgalomból teendő cselekedetekről.*

Hála Istennek életemben soha nem kényszerültem éhezésre. Még a háború alatt se, amikor szüleimnek szinte teljes termését be kellett szolgáltatnia. Megtaláltuk a módját, hogy elkerüljük az éhséget. Ezért, ha a Miatyánkban azt kértük, hogy Isten adja meg nekünk a mindennapi kenyeret, akkor nálunk a kérés inkább hálaadássá változott: köszönjük, Istenünk, olyan jó, hogy ma is gondoskodik rólunk... Nem kellett hát kéregetnünk, adnunk volt szabad. Nagyon fontosnak tartom, hogy amikor Jézus az irgalmasság tetteiről beszél, nem valami száraz, elméleti eszmefuttatással kezdi, hanem nagyon konkrét üggyel, amely mindnyájunkat érint: az étkezéssel.

1.

Jézus az irgalmasság tettei között elsőnek említi, hogy az éhezőnek k e n y e r e t a d j u n k. Ennek a parancsnak mély, bibliai gyökerei vannak. Gondoljunk az olyan sok helyen fellépő éhség-korszakokra csak úgy, mint arra, hogy még Jézus is, aki az Isten országát hirdette, azzal szembesült, hogy hallgatóinak kenyeret kellett adjon. Az Ézsaiásnál található felszólítás tulajdonképpen az egész Ószövetségre jellemző: „Oszd meg kenyeredet az éhezővel!“ (Ézs 58,7) És milyen fontos a hozzá fűzött ígélet is: „Ha kenyeret adsz az éhezőnek... akkor felragyog a sötétben világosságod“ (Ézs 68,10). Vagy ahogy azt a bölcs Salamontól vett ígék mondja: „A jóságos tekintetű ember áldott lesz, mert ad kenyereből a nincstelennek“ (Pld 22,9). Az irgalmasság nem tűr itt semmi határt: „Ha éhezik, aki gyűlöl téged, adj neki kenyeret!“ (Pld 25,21) Ezek az ígék mind mutatják a kenyér nélkülözhetetlenségét és azt az isteni akaratot, hogy senki éhen ne maradjon.

A bibliai korban első számú tápláléknak számított a kenyér, ezért mindent meg kellett tenni, hogy senki asztaláról ne hiányozzék. De az is hangsúlyt kapott, hogy a kenyér nem „magántulajdon“: elosztásának, szétosztásának semmi nem szabhatott határt. Egy Jézus-korabeli zsidó irat szerint a paradicsomban mannat ettek Ádámék, majd az állatokkal együtt a föld gyümölcseiből, s csak miután a paradicsomból kiűzettek, könyörületből adta nekik Isten a kalászokat és a kenyeret. Isten irgalmasságának jele tehát a kenyér, ajándék, amelynek ezért külön tisztelet és megbecsülés jár. Ezért nem szabad a sült kenyérnek késsel nekiesni, tépni és szagatni szabad csupán.

Aki megtöri kenyerét és megosztja az éhezővel, nem teljesít különösebben semmi rendkívülit. Csupán ajándékozottat oszt meg mással. Nem a birtoklás joga, hanem az ajándékozott továbbadása és a szükségét szenvedő helyzete a döntő szempont. Jól ismert példázatában Jézus még a nyugovóra tértet is felriasztja a szükséghelyzetbe került kérésével: persze, hogy felkel és eleget tesz a kérésnek, hiszen a kérőnek szántat nála helyezte el Isten! (Lk 11,5-8)

Bizonyára különösen is gondolt a kenyérré az apostoli levél szerzője, amikor ezt írta: „Az Isten minden teremtménye jó és semmi sem elvetendő, ha hálaadással élnek vele...“ (1 Tim 4,4). Az Efezusi levél pedig még a tolvajlást is azzal tiltja, hogy inkább dolgozzék az ember a saját kezével... hogy „l e g y e n m i t a d n i a a szűkölködőknek“ (Ef 4,28). A kenyér különleges megbecsülésének a csúcsát azonban a Jézus megrendezte utolsó vacsorában érte el. Ő is megtölte a kenyeret, – ahogy az mindig is a házigazda feladata és kötelessége volt – hálát is adott érte, de amikor azt tanítványainak nyújtotta, nem átalotta azt a saját testével azonosítani: ez az én testem, vegyétek, egyétek... Azon

túl, hogy ezzel önmagát mutatta be, a kenyeret értékelte fel a legmagasabb szintre, amelynek külön tisztelet jár. Engem még úgy neveltek, hogy úrvacsoravétel előtt tartózkodjam bármi más evésétől, így adva meg a kellő tiszteletet az Úr testének-kenyerének.

2.

Ósi keresztény szemlélet az, hogy minden (kenyeret) kérőben Jézus áll előttem. Nos erre a találkozásunkra mindig volt elegendő lehetőségünk. Éveken át csengettek be koldusok szinte naponként a falusi parókiánkon csakúgy, mint a nagyvárosiban. És nem minden alkalommal voltunk meggyőződve afelől, hogy tényleg Jézus áll-e előttünk? Megjelent olyan koldus a délnémet városban, akihez már évekkel azelőtt az északnémet faluban is volt szerencsénk. Mint ahogy olyan is, aki szemünk láttára hajította kukába a neki nyújtott kenyeret. És a kivételek közé az számított, aki minden évben egyszer megjelent, de csak akkor volt hajlandó elfogadni a kenyeret, ha előbb a kertünkben megdolgozott érte. No és nem is mindegyik éppen k e n y e r e t szeretett volna kapni...

Ezt mutatta sok tapasztalatunk is: életünkben és világunkban a kenyér gyűjtőfogalom is lehet: jelzi mindazt, ami szükséges életünk fenntartásához. A reformátor magyarázta a Miatyánk mindennapi kenyérré vonatkozó kérését így: kenyér „mindaz, ami a test és élet fenntartására és táplálására kell“ – azt adja meg Isten. Ő itt nem kevesebb, mint huszonhárom olyan szükségletet sorolt fel, amelyek a normális élet feltételei: ruházat és jó kormány, derék házastárs és egészség és a többi. Igen, kenyér lehet az, ha rászorulónak nyúlok anyagilag a hóna alá, s teszem ezt nem is a visszafizetés reményében. Ha segély helyett munkaeszközt adok a szegénynek, hogy azzal keresse meg a kenyerét. Ha pénzt adok elkallódottak nevelésére vagy éppen közreműködöm ellenségek kibékítésében. A sort vég nélkül folytathatnám, hiszen olyan sok a szűkölködő világunkban, akik a számukra nálam letett kenyér nélkül talán soha lábra nem állnának.

Azután arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy nemcsak testi, de l e l k i é h s é g is van, s hogy ennek a csillapítását sem zárhatom ki az irgalmasság cselekedetei közül! Az az érzésem, hogy főleg mi, keresztények feledkeztünk meg erről, amit jól tükröz a jelenlegi járvány alatti, nem éppen kitűnő viselkedésünk. Politikai, sőt gazdasági megokolásoknak engedve feledkeztünk meg gyermekekről, bocsátottunk el halottakat, anélkül, hogy szeretteik még elbúcsúzhattak volna tőlük, majdnem, hogy hitvallássá tettük a „távolságtartást“, ahelyett, hogy ragaszkodtunk volna a közösség megtartásához. És milyen sokszor nyúlunk szívesebben a pénztárcánkhoz, ahelyett, hogy szívünket is megmozgatná a segélykérő sorsa. Egyszer tettem kísérletet, amikor egy fiatalabb koldus jelent meg nálunk. Két ajtó között kérdeztem rá elesettsége okára. Sírva rohant el és még a nyújtott kenyeret is odahagyta. Máig is vádolom magam, hogy nem segítettem neki, ehelyett csak bajt okoztam. Sokszor eszembe jut a próféta szava: „Jön majd olyan idő... amikor éhséget bocsátok a földre. Nem kenyérré fognak éhezni... hanem Isten igéjének hallgatására“ (Ám 8,11). Talán ennél az elfutottnál se elesettsége oka felől kellett volna kíváncsiskodnom, hanem inkább az Isten vigasztaló, erősítő igéjével kellett volna szolgálnom, úgy, hogy az „kenyérré“ lehetett volna számára. Egyre bonyolultabbá váló világunkban sok a lelki éhező. Miért van az, hogy hamis „gyógyászok“ tömkelege van a piacon, hogy őket pácienseivé tegye?

3.

Hálával emlegetem, hogy soha nem kényszerültem éhezésre. De azt is tudom, hogy ezzel a világ lakosságának ahhoz az egyötödéhez tartozom, akik ugyanezt mondhatják el magukról. Mert az éhezés, sajnos, világjelenség, mindenféle hangzatos ígéretések és próbálkozások ellenére is. Ha elgondolom, hogy csak ebben az évben hány millió ember maradt kenyér nélkül sáskajárás, tornádók, földrengések és háborúk

miatt, elszorul a szívem. A szinte naponként érkező segélykérések leghatásosabb eszköze a csonttá-bőrré aszott, éhező gyermek vagy a mindenét elvesztett parasztember. A kiszállók, a tanácstalanok, a tévútra kerültek, a pszichés megbetegedések egyre növekvő száma, a különböző elvonó intézmények telítettsége is a hiányról, a lelki táplálék hiányáról árulkodik. Megszoktuk, hogy mindezeket az államra vagy egyéb társadalmi szervekre bizzuk, amelyek sok esetben segítenek is. De azt a higiénét, tehát a lelki gyógyulást joggal várhatnánk el éppen tőlünk, akiknek Ura azt mondta egyszer, hogy ő nem az egészségesekért, hanem éppen a betegekért jött el e világba.

Egy Jézus korából való írásból idézek: „Minden nyomorulttal együtt szenvedtem és a szegénynek kenyeret nyújtottam. Soha egyedül nem étkeztem“. Aki ezt mondhatja el magáról, az mindkettőt együtt látja, a szenvedést és az éhezést. S ha soha egyedül nem étkezett, az mutatja, hogy mindig voltak rászoruló koldus-vendégei...

Amikor az év igéje azt kívánja, hogy Isten irgalma legyen számunkra követendő példa, akkor többet vár el tőlünk utánzásnál. E l v á r j a, hogy emberszáma vegyük az éhezőt és í g é r i, hogy az éhezőnek nyújtott kenyér az Úrnak visszaadottá lesz: „amennyiben megcselekedtéték eggyel...velem tettétek meg.“ Kenyérosztó irgalmasságra az Isten szeretete sarkall, kenyérünk megosztása pedig a kapott továbbadását jelenti. A Zsidókhoz írt levél abban reménykedik, hogy vendég-szeretetünkkel esetleg még angyalokat is elégíthetünk meg (Zsid 13,2). De mi nagyobbra hívtunk el: „Amit tesztek, jó lélekkel végezzétek, mint az Úrnak“ (Kol 3,23). A kenyér megosztását is.

Bármely éhezőben Krisztus maga állhat az ajtónk előtt. Ámen

Gémes István